

BEVEZETÉS

Ezzel a kötettel teljessé válik Fodor Géza operalemez-kritikáinak kiadása. A harmadik kötetben kaptak helyet a Verdi és Wagner utáni szerzők műveinek előadásait elemző írások, egy kivétellel: Csajkovszkij Jeanne d’Arc-operáját a Verdiével együtt a második kötetben találja meg az olvasó. Újdonság a harmadik kötetben, hogy az opera mellett a 19. század új zenés műfaja, az operett is megjelenik, alkalmat adva Fodor Gézának arra, hogy kifejtse nézeteit magának a műfajnak a jellegéről.

Az írások elrendezésében a fő szempont most is, mint az első kötetben, az időrend volt, de – a kötet alcímét kivéve – nem a szerzők, hanem a művek születésének időrendje, ezt azonban igyekeztünk összhangba hozni az anyag természetével. Így pl. *A denevérről* szóló írást nem szakítottuk el *A cigánybárótól* (1885) csak azért, mert a kövekező mű, a *Hoffmann meséi* szerzője született és halt meg korábban (1819–1881), és persze a Johann Strauß-operettel együtt tárgyalt *Víg özvegytől* (1905) sem. Offenbach művének filológiai utóélete amúgy is messze túlnyúlik a szerző életén, és ráadásul a *Hoffmann meséi* megnyitja a francia operák felvételeinek sorát. Ez Massenet *Wertherjének* két felvételével zárul, pontosabban egy londoni *Hoffmann meséi*-produkcióval kanyarodik vissza kiindulópontjához az „Operai utazások – otthon” ciklusban. Ez az írás öt Covent Garden-előadást tárgyal, egyikük – a *Szöktetés a szerájból* – az első kötetbe került, a többi négyet azonban már nem akartuk szétválasztani, mert nemcsak az operákról, hanem egy operaház működéséről is szól. Még erősebben érvényesül egy közös rendezőelv a különböző szerzők műveinek előadását elemző *Magaslati levegőn* és „*Káprázatok gubanca, női szív*” című szemlékben, és ez a szempont felülírja a művek időrendjét. Ahol lehetett, ott persze egy tömbbe rendeztük az azonos szerzőket, így követi egymást három Janáček-felvétel, majd a kötet főszereplője, Puccini – nem a művek, hanem a róluk szóló írások keletkezésének sorrendjében, ahogyan a második kötet Verdi- és Wagner-előadásokról szóló írásai.

A kötetben az előzőhöz hasonlóan különválasztottuk azokat a kritikákat, amelyek nem teljes operafelvételekről, hanem operaénekesekről szólnak; ezúttal (minthogy javarészt késői írások) a végére kerültek a magyar operaénekesek antológiáit és portrélemezeit bemutató recenziók.

A szövegen csak a legszükségesebb változtatásokat eszközöltük. A könyvebb áttekinthetőség kedvéért üres sort iktattunk be oda, ahol új előadás elemzése következik. A helyesírás az akadémiai normákat követi, egy ap-

róságban megtartottuk azonban Fodor Géza jellemzőnek érzett kétféle írásmódját: a „charme” szót eleinte ebben a francia formájában használja, később, ahogy stílusa mind oldottabbá válik, áttér a „sárm, sármos” alakra, amit egyelőre nem szentesít a helyesírási szótár.

Az előadók neve a szövegben általában úgy szerepel, ahogy Fodor Géza írta, a diszkográfiában ellenben úgy, ahogy a lemez borítóján (ahol gyakran lemaradnak az ékezetek). Az írások címe alatt többnyire most is megadjuk a tárgyalt felvételek kiadási adatait, de ahol egy mű sok felvétele az elemzés tárgya, ott beértük az operák címével. A könyvben említett lemezkiadások adatai most is mind megtalálhatók a diszkográfiában, az azonos művek a karmesterek nevének ábécérendjében.

Köszönjük Kain Péternek, hogy ezúttal is segítette munkánkat olvasói észrevételeivel.

A kényszerűségből több részre szabdalt szemlék egy-egy bekezdése, ha az érthetőség megkívánja, megismétlődik az újabb részben. Az egyes részeket az írások címe után szögletes zárójelbe tett sorszámokkal jeleztük. A korábbi kötetekben ez helyenként sajnálatosan elmaradt. Részben ezt pótlandó, részben a könnyebb áttekinthetőség, visszakereshetőség érdekében itt közöljük ezeknek az írásoknak a listáját és leőhelyét, megírásuk sorrendjében, vastagítással jelölve az adott helyeken elmaradt számozást:

Licenc operafelvételek: [1] I. 84–89.; [2] III. 122–124.

Uborkaszegzon – uborkadömping / Új magyar operafelvételekről: [1] I. 240–246.; [2] III. 98–102.

Operai utazások – otthon / 1. Verona: [1] II. 85–90.; [2] III. 156–159.

Operai utazások – otthon / 2. London: [1] 120–122.; [2] III. 89–97.

Operai utazások – otthon / 3. Glyndebourne: [1] 123–126.; [2] 206–207.; [3] III. 65–67.; [4] 160–161.

Az elegancia dicsérete / 19. századi francia operák CD-n: [1] I. 189–191.; [2] III. 80–86.

Opern auf Naxos: [1] I. 139–141.; [2] I. 217–219.; [3] II. 102–104.

Operai olla podrida: [1] I. 137–138.; [2] I. 231–232.; [3] III. 197–204.

A csábítás trükkjei CD-n: [1] I. 44–50.; [2] I. 142–145.

A szerelem dalnokai: [1] II. 144–146.; [2] II. 345–349.

Orfeótól Orphée-ig – 1: [1] I. 8–16.; [2] I. 26–28.

La carte de Tendre: [1] I. 171–172., [2] III. 87–88.

A mostani három kötetten kívül az alábbi – Hungaroton kiadású – operalemezokről jelentek meg terjedelmes beszámolók Fodor Géza *Operai napló* című kötetében (Magvető Kiadó, 1986):

- Klemperer és a Fidelio (1982)
- Egy „klasszikus” Rigoletto-felvételről (1983)
- A varázsfuvola Karl Böhm-mel (1982)
- Sába királynője (1981)
- Pillangókisasszony (1982)
- Mózes (1982)
- Operafelvételek Lamberto Gardellivel (1983)
- A Don Pasqualéről, előhanggal (1984)
- Verdi-operák Hungaroton-lemezen (1984)
- A Hunyadi László lemezen (1983)
- „Low fidelity” – Elmélkedés a magyar operakultúráról és a kritikáról a hatvanas évek operafelvételei kapcsán (1985)